

BETER OM HET VOORAF TE REGELEN

Rechten en plichten bij muziekgebruik

Bij het maken van een voorstelling staat het regelen van de muziekrechten zelden bovenaan de kluslijst van techniek en productie. Toch zijn er goede redenen om het daar wel te plaatsen. Zichtlijnen begaf zich in het woud aan regelingen en zet op een rij hoe het wel en niet moet. | TEKST: ERIC DE RUIJTER |

Uit een korte rondgang langs technici die muziek gebruiken tijdens voorstellingen komt naar voren dat er veel onduidelikheden rond muziekrechten zijn. Niet in de laatste plaats komen die van de productie- of de zakelijke leiding. Een zakelijk leider die een keer per jaar achteraf een tot op de seconde nauwkeurig overzicht van alle muziekgebruik bij de techniek opvraagt en daarmee naar een rechtenorganisatie stapt denkt het juiste te doen. Maar is dat zo? Nee. De rechten moet je vooraf regelen. En deze zakelijk leider is extra duur uit, want bij het achteraf 'regelen' rekent auteursrechtenorganisatie Buma een boete van 50% bovenop de reguliere vergoeding. En dan is het helemaal niet gezegd dat je met de betaling de rechten daadwerkelijk hebt. De eige-

naar van de rechten kan het gebruik eenvoudig verbieden. In een doorsnee situatie van muziekgebruik in de podiumkunsten, waarbij een gezelschap muziek laat horen die bedacht en uitgevoerd is door anderen heb je te maken met twee rechtenorganisaties: Buma en Sena. Een muziekgebruiker die de auteursrechten geregeld heeft via Buma, maar de rechten van de uitvoerenden van de muziek niet vooraf heeft aangevraagd kan rekenen op amok met Sena. Dat is organisatie die de 'naburige rechten' voor uitvoerenden vertegenwoordigt.

Bij het maken van een trailer of registratie - waar het dus gaat om muziekgebruik in AV-producties - komt ook rechtenorganisatie Stemra om de hoek kijken. Je zou denken

dat je de rechten voor een voorstelling, trailer en registratie waarin dezelfde muziek wordt gebruikt in één keer zou kunnen regelen. Maar dat is niet zo, bij Buma/Stemra bestaat niet zoiets als een 'rechtenpakket.' Je zult alles afzonderlijk moeten aanmelden.

Voor het gebruik van televisie- en filmfragmenten en YouTube-filmpjes geldt hetzelfde principe: rechten vooraf aanvragen. In dit artikel beperken we ons noodzakelijkerwijs verder tot de muziekrechten. Begrenzing is noodzakelijk, want auteursrecht strekt zich tot ieder denkbare uiting uit. De Harley Davidsonfabriek is bijvoorbeeld bezig geweest met een aanvraag voor het auteursrecht op het uitlaatgeluid. En we hebben het hier alleen over muziekgebruik in producties die in theaters spelen. In poppodia gelden andere regelingen.

Auteursrecht

Het auteursrecht van componisten, auteurs en uitgevers is geregeld in de auteurswet van 1912. Die wet gaat uit van twee belangrijke zaken: de auteur van het oorspronkelijke werk is automatisch rechthebbende en hoeft dat niet nader vast te leggen. Dat automatische eigendomsrecht behoudt de eigenaar in Europa tot 70 jaar na de dood van de auteur. Daarna kan iedereen het vrij gebruiken. De eigenaar heeft een verbodsrecht en kan gebruik door anderen simpelweg weigeren. Daarom moet het verkrijgen van gebruiksrechten vooraf geregeld worden. Na verkregen toestemming past een redelijke vergoeding voor de 'openbaarmaking.' Dat wordt dan geïnd door een collectieve beheersorganisatie

als Buma. Deze vereniging exploiteert de rechten van ruim 25.000 componisten, tekstdschrijvers en muziekuitgevers. Buma gaat over de openbaarmakingsrechten, waaronder het muziekgebruik in voorstellingen valt. Daarvoor geldt bij Buma het 'algemeen tarief muziekgebruik'. De verschuldigde vergoeding wordt per voorstelling berekend op basis van een percentage van de totale recette of uitkoopsom. Buma hanteert daarbij een drietal schijven op basis van de globale

Je hebt te maken met auteursrechten en met de rechten van de uitvoerenden

tijdsduur van het muziekgebruik en de hoogte van de inkomsten. Muziekgebruik wordt dus niet tot op de seconde nauwkeurig afgerekend. (zie kader)

Naburige rechten

Maar, zoals gezegd, met het regelen van het muzik auteursrecht alleen ben je er nog niet. In de wet op de naburige rechten uit 1993 is geregeld dat uitvoerende muzikanten en producenten van een muziekopname ook rechten hebben. Vrijwel dezelfde als de bedenkers van dat stuk. Dat recht behouden musici en muziekproducenten in Europa 70 jaar na het uitkomen van de opname. Waar het on-demand-muziek betreft, geldt ook hier een verbodsrecht. Als het om openbaarmaking gaat, zoals bij radio, televisie en theater, dan is er sprake van een vergoedingsrecht. Sena exploiteert

Buma tarieven; over schijven en vierkante meters

- 7% van de recette tot 100.000,- wanneer meer dan 2/3 van de totale tijdsduur van het programma uit beschermd wereldrepertoire bestaat;
- 5% van de recette tot 100.000,- wanneer ten hoogste 2/3 van de totale tijdsduur van het programma uit beschermd wereldrepertoire bestaat;
- 3% van de recette tot 100.000,- wanneer ten hoogste 1/3 van de totale tijdsduur van het programma uit beschermd wereldrepertoire bestaat.

Een doorsnee theatervoorstelling zal 3% verschuldigd zijn aan auteursrechten. Voor een dansvoorstelling is het al snel 7%. Dat is nog eenvoudige kost. Maar omdat Buma ook een minimumtarief per dag en uitvoering hanteert is het toch wat ingewikkelder. Daarbij wordt gekeken naar de hoeveelheid vierkante meters van de locatie waarin gespeeld wordt. Dat betekent dus dat je naast een rekensom aan de hand van de drie schijven ook per zaal moet weten hoeveel vierkante meter deze bedraagt. Voorbeeld: voor het gebruik van muziek in een zaal van circa 400 m² geldt een minimumbedrag van 51,46. Stel dat je in het tarief van 3% valt en 1500,- aan inkomsten hebt, dan betaal je in dit geval het minimum van 51,46 en niet 1500,- x 3% = 45,-. Vooral kleinere producties met relatief lage inkomsten zullen telkens deze rekensom moeten maken.

>>

als collectieve beheersorganisatie deze naburige rechten voor zo'n 28.000 artiesten, sessiemuzikanten en producenten, dus de rechten van de uitvoerenden van een specifieke opname die je in een voorstelling ten gehore brengt. Ook dit dien je vooraf te regelen. Sena hanteert bij dans-, theater- en educatieve voorstellingen een vast tarief van 20 cent (basistarief) per bezoeker. Maar als het muziekgebruik uit eigen beweging vooraf bij Sena én bij Buma is aangemeld krijg je een korting: dan betaal je 13 cent per bezoeker. Buma/Stemra geeft die korting niet.

AV-producties

Stichting Stemra regelt voor dezelfde groep rechthebbenden als bij Buma de toestemming voor het vastleggen van muziekwerken op beeld- en geluidsdragers en in audio- en

audiovisuele producties. Een trailer valt over het algemeen onder de regeling 'overige audiovisuele producties'. Daarbij onderscheidt Stemra tarieven voor opdrachtmuziek, voor

Bij het achteraf 'regelen' rekent auteursrechtenorganisatie Buma een boete van 50% bovenop de reguliere vergoeding

het gebruik van 'library music' en voor bestaand repertoire. En wat te betalen bedragen betreft onderscheidt ze in beide categorieën ook of het om compositie of opname gaat. Tarieven zijn er verder van afhankelijk of de muziek in Europa, de wereld of het internet ten gehore wordt gebracht. Een registratie van een voorstelling kan onder overige AV-producties vallen, maar dat hangt weer af van het type voorstelling en het gebruik. Dan is er nog een regeling voor AV-producties met een budget van maximaal 5000 euro. Daarvoor geldt weer een ander tarief: voor een muzikaandeel van 0-25% berekent Stemra 2,5% van het productiebudget voor de compositie en ook nog eens 2,5% voor de opname, dus maximaal 250 euro. <<

Met dank aan Buma/Stemra en Sena voor het meelesen en de feedback.

Websites voor het aanvragen van muziekauteursrechten en naburige rechten:

www.bumastemra.nl
www.sena.nl
www.mijnlicentie.nl

Websites met informatie over muziekrechten:

www.auteursrecht.nl
www.beroepkunstenaar.nl
www.degier-stam.nl
www.kunstenbond.nl
www.muziekenrecht.nl
www.voice-info.nl

Wie is er verantwoordelijk?

Wie is er verantwoordelijk voor het aanvragen van de rechten, de zaal of de bespeler?

Over het algemeen stelt de zaal zich eindverantwoordelijk voor de afdracht van de vergoeding. Daar is ook jurisprudentie over. In standaardcontracten tussen zaal en bespeler staat daarover vaak het volgende: 'De opdrachtgever

(zaal) zal zorg dragen voor afdracht van de verschuldigde muziekauteursrechten'. Dat heeft echter de schijn van het regelen achteraf. Dan bestaat dus de kans dat de rechten helemaal niet geregeld zijn, want dat kan alleen vooraf. Betalen alleen is niet voldoende. Een dergelijke formulering klopt dus niet helemaal. Een organisatie als Buma gaat uit van de mu-

ziekgebruiker. Deze is veelal ook op de hoogte van hoeveel en welke muziek er gebruikt gaat worden, hoeveel inkomsten er zijn en in zalen van welke omvang gespeeld wordt. Het ligt dus veel meer voor de hand dat de bespeler/producent zorgt voor toestemming en afdracht met betrekking tot een complete tournee. Dan heb je zekerheid vooraf.